

PERS-SCHOUW.

Rome over Het Hooglied.

De onder ons tegenwoordig veldwinnende exegese van Het Hooglied, waarbij niet Salomo, maar de herder in het Hooglied de type van God (Christus) in zijn liefde tot zijn volk is, vindt bij Rome nog geen ingang. Merkwaardig is, dat enerzijds in „De Nieuwe Eeuw” (Roomsche) een historische beschrijving van David gegeven wordt, die door verzwijging van den goddelijken factor in Davids historie met de opvatting van een kritisch schrijver tamelijk wel overeenkomt, terwijl anderzijds in hetzelfde nummer over Het Hooglied aldus geschreven wordt in een poging, om traditie en wetenschap te verzoenen:

De Introitus van het Heilig Hartfeest is, in het missale der Minderbroeders en van enkele diocesen, genomen uit het Hooglied. We willen hier in het kort verklaren wat de bedoelde tekst in den samenhang van het gedicht beduidt en in welken zin die tekst op het H. Hart wordt toegepast.

Treedt naar buiten, dochters van Sion, en aanschouwt Koning Salomon met den diadeem, waarmee zijne moeder hem kroonde op zijn bruiloftsdag en op den dag der vreugde zijns harten. Is hiermee in letterlijken zin koning Salomon bedoeld? Men heeft het veelal gemeend. Joodsche en christelijke traditie schreef het Hooglied aan Salomon toe. We sluiten ons liever bij de meening van Dr. Sloet e.a. aan (de H. Boeken van het Oude Verbond V, 191 vv.) dat het Hooglied een bundel bruiloftsliederen is, na Salomon verzameld. In letterlijken zin bezingt dan het Hooglied de wederzijdsche liefde van bruidegom en bruid en de gebeurtenissen der laatste dagen voordat de bruidegom zijn bruid naar zijn eigen woning overbrengt. Maar daarenboven heeft het Hooglied een meervoudigen hooger zin. Bruidegom en bruid kunnen beschouwd worden als beeld van God en Zijn uitverkoren volk, van Christus en de strijdende Kerk op aarde, van Christus en de vrome ziel, van Christus en de triomferende Kerk in den hemel. Natuurlijk moet men dien hooger zin niet in elk woord zoeken maar meer in het algemeen. Een typisch voorbeeld van het samengaan der verschillende sensus biedt juist de tekst, dien wij boven aanaalden.

Wat hier den letterlijken zin betreft hebben wij het ons aldus voor te stellen: Tervijl de bruid al gezeten is in den mooien draagstoel, haar door den bruidegom geschonken, nadert deze van verre eveneens in een draagstoel omstuw door zijn vrienden. Nu worden de jonge meisjes bij elkaar geroepen om den bruidegom te bewonderen in zijn (oosterschen) bruidstoel, het werk zijner moeder.

In allegorischen zin ziet men hier geschilderd de bruiloftsdag van Salomon en zijn volk, toen hij de kroon ontving van zijn vader David door de bemoeiingen van zijn moeder Bathseba.

Ook is hier voorafgebeeld de „Bruiloft des Lams” aan het eind der tijden. De draagtroon des Bruidgoms zal dan gevormd worden door de „wolken des hemels”, de kroon is de Koningskroon van het Rijk der Hemelen en in Zijn paleis, het huis Zijns Vaders zal Hij dan binnenvoeren Zijn Bruid, de herderin, de Kerk op aarde.

Maar het meest interesseert ons hier de typische zin. Als in een soort verheven ironie wordt deze schildering der bruiloft ook verstaan van den lijdenden Heiland. Hij draagt zelf Zijn troon, het kruis. Hij is gekroond met een diadeem van doornen gevlochten door Zijn moeder, de Synagoge (Sint Bernardus noemt haar stiefmoeder) en de dochters van Sion kwamen naar buiten, maar om Hem te bewonen. Het was Zijn bruiloftsdag met Zijn Bruid de Kerk, die, zooals de Vaders het verklaren, te voorschijn kwam uit Jezus' geopende Zijde, gelijk Eva uit de zijde van Adam. Het was de dag der vreugde Zijns harten, want op dien dag mocht Hij het werk voltooien waarvoor Hij gekomen was, mocht Hij aan heel de wereld toonen de onmetelijkheid Zijner Liefde en Zijn schijnbare ondergang was inderdaad de schitterende zegepraal der hoogste liefde, der liefde van Zijn nooitvolprezen, aanbiddelijk Goddelijk Hart.

Met de waarschuwing in dit artikel, om niet alle trekken en trekjes van het lied te „vergoestelijken”, nemen de Roomsche commentaren het intusschen zoo nauw niet. Het is soms om te rillen; alles wordt vergoestelijkt aan bruidegom en bruid; en aan den anderen kant treft u een wetenschappelijke exegese, die fig is en uiterst secuur. Doch „stoeien” doen bij de Roomsche Hooglied-komentaren geloof en wetenschap heelemaal niet. Het exegetisch en het allegorisch laboratorium zijn naast elkaar gebouwd; en een verbindingsgang ontbreekt. Het wetenschappelijk zout ligt naast het allegorisch ei. Beide worden afzonderlijk genuttigd, al is de mond, die eet, één.

„Amerikaansch geschrijf.”

Over het nieuwe boek van Hendrik van Loon, die ons eerst opschreef met een mal boek over de geschiedenis der menscheit, en die nu een geschiedenis van den Bijbel, een „Story of the Bible” gegeven heeft, zegt C. E. H. (ooykaas) enkele pittigheden in het „Handelsblad”. Hij hoopt, dat geen vertaler in Nederland voor dit „Amerikaansch geschrijf” zal te vinden zijn; en hij hoopt ook, dat het publiek zoo wijs zal zijn, om nu dezen onzin niet te slikken:

Van de vijftien groote en honderddertig kleine platen is niets anders goeds te zeggen, dan dat het aantal zeer groot is. Ze zijn geen van alle mooi, de meeste zijn fout van opvatting, vele rondtuit belachelijk. De voorstelling van een berg

top (Abraham's offerande p. 49) is oven onzinnig als die van den pyramidenbouw (p. 70), de afbeelding van Johannes in de woestijn (p. 316 en p. 318) even mal als die van Jezus met de discipelen voor 't huis van den laatste maaltijd (p. 362; staat die middeleeuwsche gevel niet in Veere?).

Van Loon durft alies tekenen, de schepping evengoed als Jakobs droom of het tafereel van Golgotha; maar hij kan eigenlijk geen poppetje neerzetten en het eenige resultaat is dat hij slag op slag toont, de situatie niet te begrijpen. Zoo bijv. waar hij Jozef bij den Pharo teekent, als een journalistje van nu in een metelooze hel voor 'n zielig verlaten figuur op een troontje; of waar hij 't graf van Jezus met geweldige rotsblokken laat toemetselen. De uitdrucksloosheid van zijn hulpeloze silhouettes brengt hem bij 't N. T. in groote ongelegenheid, doordat hij Jezus nergens kenbaar kan maken, wien hij als Jezus bedoelt voor te stellen. Hij redt er zich brutaal uit door Jezus steeds te laten omringen door een reuze-aureool; brutaal, omdat hij kennelijk aan geen heiligheid gelooft.

Niet alleen de vlakke plaatjes, maar ook de vlakke plaatjes, de inhoud dus, geeft het „Handelsblad” reden tot m.i. rechtvaardige critiek. Men hoore, hoe de heer Van Loon met de feiten omspringt:

De wijzen uit het Oosten waren toevallige reizigers, die „pretty mother Maria” en haar kind aan de deur opmerkten, met het kindje speelden en een paar presentjes achterlieten; de kindermoord achterna lukte niet heelemaal, doordat het uitgelekt was en verscheidene ouders er in geslaagd waren te ontsnappen, o.a. Jozef en Maria (p. 310 f.). 't Minst fijne evangelieverhaal, dat van de Tempelreiniging, komt tweemaal voor (p. 335 en p. 358) en wordt aldus ingeleid: „Jezus vond een zweep — er lagen er een heeleboel — en dreef het heele zoodje (snob) den Tempel uit”. Jezus had van den eigenaar van Gethsemane permissie om alijd naar dien tuin te gaan als hij alleen wou zijn (p. 362); het kleed, dat Herodes hem om het slaan, was een vuile oude jas (p. 367); en op den dag nog van Jezus' dood kwamen zijn leerlingen in Jeruzalem bij elkaar om te beraadslagen, hoe ze aan het lijk van hun meester een nette begrafenis zouden kunnen geven (p. 373).

En merkwaardig zijn ook de volgende vergissingen van dezen „historieschrijver”:

David en Saul ontmoetten elkaar op de begrafenis van Samuel (p. 159), maar zij verzoenen er zich niet. Johannes de Dooper (juist 12 maanden ouder den Jezus — o bezoek aan Elisabeth) kwam na zijn gevangenneming door Herodes Jezus nog eens opzoeken (p. 328), maar zij ontmoetten elkander niet vaak meer (p. 319). De ontmoetingen tusschen David (reeds lang officieus koning!) en den krankzinnigen Saul, die in zijn waanzin maar zoowat heen en weer reisde (p. 158), waren puur toevallig; David liep juist psalmen te verzinnen (p. 159 f.). — En zoo overal. Daarbij door gemis aan ernst bij den schrijver talloze verschrijvingen: Herodes biedt het dansende dochttertje zijn heele koninkrijk (p. 321) en bij den kindermoord zijn alle driejarige omgebracht (p. 311). Als er een enkele maal een jaartal genoemd wordt (p. 174) is dat fout.

Met de kritiek van C. E. H. kunnen we ons op dit punt gemakkelijk vereenigen.

Moeilijker wordt dit evenwel, als dezelfde schrijver in het „Handelsblad” enkele beschouwingen geeft over:

De parodie.

Hij zegt n.l. in verband met de ook hier ter sprake gebrachte weigering van de koninklijke goedkeuring aan de statuten van de atheïstische vereeniging „De Dageraad”, in een betoog, dat die weigering afkeurt:

Is de Dageraadsmen niet een trouw-geloovige van de wetmatigheid in de natuur ook, voelt ook hij zich niet leem in de handen van den pottebakker?

Het atheïsme is een godsdienst, op zoek ook naar zijn bijbel. Kon Multatuli het maar zijn! Maar hij is welhaast een vereerde heilige, doch men gevoelt dat er een periode in eigen ontwikkeling komen kan, dat men zich boven Multatuli uit weet. Zou de ware bijbel der verlichte menscheit misschien door Friedrich Nietzsche geschreven zijn?...

Men zal misschien denken dat ik het atheïsme van de Dageraadsmen een parodie op den godsdienst acht. Het is ver van me. De parodie op godsdienst moet men zoeken bij veel kerkelijk-godsdienstige lieden. Het atheïsme dat ik bedoel is echt. Ik vind het in zijn uitingen meest zeer oppervlakkig en grof, vaak hatelijk en steeds kinderlijk zelfgenoegzaam; maar echt is het wel, en geloovig; neen, de parodie op godsdienst ligt elders.

Wat het zoo echt maakt, is dat het steeds een bevrijding beteekent. De aanhangers van dezen wilden godsdienst zijn de bevrijden uit een yarworden of hun, tegen eigen aandrif in, opgedrongen kerkelijkheid. Vraag een atheïst naar den godsdienst zijner ouders en hij zult sympathie met hen gaan gevoelen. Ik weet van een Roomschen man, die vrijdenker geworden was, tot leed van zijn vrouw en verdere familie, maar hij kon niet anders, hij verfoeide zijn kerk, hij moest in eenzaamheid zijn weg zoeken. Op een dag sprak de geestelijke hem aan, en gaf met een woordje hem te verstaan, dat als hij zich schikte, verboden lektuur weg deed en weer ter kerk kwam, een paar honderd roe huur land voor hem gereed lag. De man antwoordde, melodramatisch, maar zoo was hij: „M'n heer kapelaan, denkt u dat ik mijn heer voor 30 zilverlingen verkoop? Negativisme dit? Ik zie in dit erkennen van de heerlijkheid en heer-schappij des Ongeloofs den godsdienst van het atheïsme.

Het „Handelsblad” bedoelt, iets ter verschooning voor het atheïsme aan te voeren; het atheïsme, zoo heet het,

is geen parodie op den godsdienst; dat leelijks moet men gewoonlijk bij kerkmenschen zoeken. Welnu: niemand zal ontkennen, dat er onder de kerk-menschen veel kaf is. Maar de parodie kan er toch alleen zijn, als het echte er eerst is, evenals de valsche, nage-makte, munt alleen te denken is, wanneer er eerst echte munt geweest is en nog is en waarde heeft. Het atheïsme is ook geen parodie op den godsdienst; want het heeft met godsdienst heelemaal niets gemeen. Als iemand mij mijn geld afneemt, is het een schrale troost, wanneer hij zegt: wees blij, dat ik u geen valsche bankbiljetten in uw zak gestopt heb.

Hongaarsch gebed.

Prof. Hoekstra publiceerde in „De Bazuin” het volgende gebed, uitgesproken in de Geref. Kerk te Rimas-zombat, den 2en Mei 1924, ter gelegenheid van het bezoek der Nederlandsche gasten, door bisschop Stefan P. Czinke:

Heilige God, ofschoon Uw zetel in den hemel is, toch openbaart Gij U in den glimlach van het kleine kind, gelijk zonnestraal; en in de opwakende bloemen als de levenwekkende Geest. De knoppen van de boomen open Gij, Gij bestiert de roerselen van de harten. Gij doet den dorren tak van onze hoop groenen. Ons aangezicht, dat tot U opziet, bedekt Gij met tranen van heimwee naar U, o God, Genadige God onzer vaders!

Ook nu brengen wij tot U ons hart, dat vol is van hope en smart; tot U, Almachtige God, die de bron zijt van alle leven en zegen. O genees Gij ons hart, en wil het wederbaren, want een lange winter is over het hart en het geloof van Uw volk gegaan; en de lente komt nu ook zoo laat. Onze tranen zijn nog steeds ons tot spij, ons klagen is ons tot drank en in klein-geloof zuchten wij tot U. Waarom verwerpt Gij ons van Uw aangezicht, Heere God? Hoe lang zal nog het vuur van Uw toorn branden? Alzoo zuchten wij met den Psalmist: „Geef aan het wild gedierte de ziel uwer torteldui niet over.”

O, Gij zult het niet doen, als wij zoeken bescherming bij U, en wij ons niet onttrekken aan de koestering van Uwe vleugelen, waaronder wij alleen welgemoed kunnen rusten.

Wilt Gij ons dekken met Uwe vleugelen, want onze oude warme nesten zijn vergaan. Dan voegen wij de nieuwe en bouwen wij de muren van ons verwoest Sion, onder tranen en gebed in vast geloofsbetrouwen.

O Heere, zegen het werk van ons hoofd en onze hand!

Verander Gij onzen treurzang in lofzalmen.

Zegen Gij het volk dat ver van ons in het Westen woont, dat klein is in getal, de helft slechts van ons volk, maar dat Gij groot gemaakt hebt in kracht des geestes.

Hun handvol land wordt bespoeld door de zee, maar door hun groot geloof hebben zij de zee overwonnen en ook de vreeselijke diepte, die dieper is dan de zee: de vertwijfeling en geloofshat; en met Uw heilige hulp hebben zij zich een land van geluk en vrijheid verworven.

Zij hebben nu in de kracht van hun geest ons doen deelen, om leven te gieten ook in onze ziel, het licht van hun geloof te doen schijnen in de duisternis van onzen nacht te midden van het woeden der zeeën, om hunne ziel te vereenen met de onze, en hun smeeking, tezamen met onze smeeking op te heffen, zeggende:

O, onze geliefde Trooster, wees Gij onze Beschermster! Dat wij blijven in Uw weg en in den strijd den moed niet verliezen. Vervul ons verstand met Uw kracht en versterk ons zwak geloof, dat wij door dood en leven, met groot verlangen ons spoeden tot U, Halleluja, Halleluja! Amen.

Wanneer dit gebed onmiddellijk uit improvisatie opgekomen is, dan is het een echt model van kanseltaal, die haar plechtig karakter behoudt en toch vrij is van de vele banden, waarmee ze hier in Nederland en elders gebonden is.

K. SCHILDER.

Naschrift. Een lezer bericht mij, niet geheel te kunnen instemmen met wat ik verleden week schreef over de tegenstelling tusschen de volle zaal, toen er te protesteeren viel en het half-lege zaaltje, toen er te bidden viel. Hij zegt:

1. Niet iedereen kan komen op den bidstond; tijd en geld!

2. Het protest was warme liefde voor de V. U. en zorg voor de handhaving der beginselen.

3. Tooneel is toch zoo slecht.

Ik antwoord daarop:

1. Inzake het eerste: dat heb ik zelf al gezegd. Maar als ik tijd en geld moet uitgeven, en ik kan maar één ding bereiken van de twee, die ik bereiken wilde, dan laat ik in mijn keuze zien, wat mij het zwaarste weegt. Tegen wegloupen vóór den zegen, tegen sluiting van een vergadering vóór het dankgebed, naiken wij, gereformeerden, bezwaar. Als de directoren der V. U. den bidstond afschaffen voor den V. U.-dag, zouden velen roepen: heil, de groote afval! Maar velen van de menschen, die bij de professoren een „uitspraak” op termijn bestellen, hebben den biddag feitelijk afgeschaft. Vroeger, zegt men, waren de bidstonden vol. Als ik een ander wil gaan bekampen en terechtwijzen, moet ik, als dat gemeenschappelijk gebeuren moet, ook het gemeenschappelijk gebed zoo veel mogelijk zoeken. Anders ontbreekt het rechte „klimaat”.

2. Inzake het tweede: ik heb onderscheiden tusschen het echte en het gezonde eenzijdig en het opgeschroefde, en het gejaagde, dat roept, maar niet argumenteert, anderzijds. Ik heb niet één groep der applausgevers uitgezocht, maar alle applaus-cohorten, die in het veld gebracht waren. Niet alleen hen „die juichten” als „de” studenten of van langs kregen, maar ook hen, die het deden, als de „semaat” aan de beurt

tusschen de malige Christus veel sterker ar vijftigjarige der Schei-vergadering, aan te halen. In met werd denk ik aan et vorige jaar linge van uwen re heeft over- not welke be- eid gij u toen stemming met en. Gadi zoo d ijdel is in

ers van deze temmen in espraak eens zij werd niet maar gelezen n melkamp, enoemde Acta a wat ik nu Synode heeft apel van Is- zel bekend. Die gereed ot de brui- i. En ziedaar, slotseling, zoo nis van wijlen i, die de reis angreep, dat a en in den zijn post, woonde. Van Zendingskerk, voor die Kerk en het laats- it meer naar i. Jemel? Wat dlijk verpleegd, het door den r Klattenhof, e De Looper! Er zijn daar on Prisse, en vele, vele ut, groet de heb liefgehad, dling aan hun en getrouw- hen!”

eze woorden, ten door den heb gelezen i in mij ver- and aan mijn t is geschied, r deze ond- sporen ver- geesteskrach- bad om Gods- ebeel uit he- nisschen wel- lten ik in de- voor de foto- rop ook voor- e vaders der- dat zeldzame- teigenaardige- d is een foto- aardigden ko- zettelijk, doch- vergadering- goed; discus- kerlei mir of- volgen ver- rk een luchtje- eel goed met- niet op staan, t opgehangen- dan van de- leid!!! Neen! r in de con- reken tot het- telgische Zen- teten wie die- enstein en- je: En Sou- de la So- 7-1912. Dan- oofshelden zij- zer Kerk. En- eze Kerk af- dan; en wat- taag dan; en- wij nog zijn

voorrecht in- nel den zoet- Prisse, hier

KEIZER.

kwam, of een hoogleraar, of wie dan ook. Ik heb niet gewaardeerd, wat ik niet waardeeren kan en niet veroordeeld, wat ik niet veroordelen kan. Ik heb alleen een allereerst-christelijke gedachte naar voren gebracht. Als alle protesten zedelijke waarde zouden gehad hebben, mitagaders de uitspraak leverantie-opdracht aan de professoren, voor ieder, die al trappende eraan meedeed, dan zouden ook die dingen alle door het gebed moeten geheiligd zijn. Hoe meer gevouwen handen, hoe minder trappende voeten. Als wij maanden lang alle kranten vol schrijven over een paar mensen, en de massa van hun beschuldigers laat niet zien, dat de zaak voor God gelegd wordt, dan maakt men haar geen zier beter.

3. Over het derde punt kan ik gevoelig zwijgen. Want: a. het gaat buiten mijn opmerking om (zie boven); en b. elders heb ik me op dat punt duidelijk genoeg uitgesproken. K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweental te:

Meppel (vac. D. J. Convee): W. Boek te Pynacker en J. Uebel te Varsseveld.

Beroepen te:

Appelscha: cand. H. M. Ploeger te Amsterdam.
Beetsum: R. H. Pel te Stadskanaal.
Grijskerke (Z.): W. H. v. d. Vegt te Drachtster Compagnie.
Opende Nijega: J. Duiven te Meeden.
Vianen: cand. J. B. Vanhaelen te Alblasserdam.
Workum en Bierum: E. C. v. d. Laan te Lellum.
Westmaas: S. J. Vogelzang, tijdelijk te Zwart.

Aangenomen naar:
Lantoren: A. S. Schaafsma te Grijskerke (Gr.).
Oosterschelde: H. Roopla te Driessum.
Sommer: cand. G. Biersma te Krabbendam.

Bedankt voor:

Duurswoude: F. Wierama te Oosterbierum.
Kampen (vac. J. J. Westerboek v. Eerten): J. v. d. Meulen te Den Bosch.

Vreeswijk: W. M. le Cointre te Woubrugge.
Warna, Eestrum, Rottevalle en Aarlanderveen: cand. J. B. Vanhaelen te Alblasserdam.

— Diaconie. Het Comité der Centrale Diaconale Conferentie der Geref. Kerken bericht aan de Diaconieën, dat de 35e Conferentie D.V. op 10. Sept. a.s. te Zwolle zal gehouden worden.

Punten ter behandeling worden voor 20 Juli a.s. ingewacht aan het adres van den 1en Secretaris M. C. Wijnhoek, Baarn.
Emeritaant Ds B. Heeren, Geref. pred. te De Lier, heeft Zondagmorgen aan zijn Gemeente laten bekendmaken, dat hij wegens gezondheidsredenen tegen 1 Sept. a.s. emeritaat zal aanvragen.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweental te:

Drachten: cand. P. Dijkstra te Apeldoorn en cand. J. Hovius te Kornhorn.

Meppel: P. de Smid te Nieuwe-Pekela en J. L. de Vries te Rhijnsburg.

Beezinge: cand. P. Dijkstra te Apeldoorn en cand. J. Hovius te Kornhorn.

Beroepen te:

Leerdam: G. Molenaar te Baarn.

Bedankt voor:

Aalsmeer: J. P. Meijering te Nieuwpoort.
Ede: H. Visser te Leeuwarden.

Harderwijk: G. Wisse te Arnhem.
Werkendam: D. Driessen te 's-Gravenzande.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Dijkland: J. Fraanje te Barmveld.

Bedankt voor:

Ridderkerk: A. de Blois te Vlaardingen.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Deursum: G. K. v. d. Horst te Sassenburg.

Godlinze: J. Groenewald te Wognum.

Huizen (N.H.): 2e pred. pl. B. Beldaar te Zeist.

Hemelum: D. J. Peters te Oud-Loosdrecht.

Lantoren: G. Benda te Monster.

Oud-Beijerland: G. J. Koolhaas te Oudeveer.

Rouven: K. J. v. d. Berg te Amersfoort.

Schoonhoven (vac. W. Wesseldijk): A. H. J. G. v. Voort.

Huizen te Huizen.

Tubbergen (toez.): cand. Th. C. Vriezen te Maasland.

Waarde (Z.): C. v. d. Waa te Hoogvliet.

Aangenomen naar:

Passens a.s.: cand. A. C. v. Uchelen te Hilversum.

Schoonebeek: cand. J. F. Beckel te Soest.

Bedankt voor:

Bleiswijk: A. H. J. G. v. Voorthuizen te Huizen.

Colmschate: B. Klein Wassink te Leeuwarden.

Urk: cand. A. C. v. Uchelen te Hilversum.

Vlissingen (vac. W. H. H. Middendorp): dr. K. J. Brouwer te Dordrecht.

Intrede te:

Almen-Harfen: Jac. Poort. Tekst: 2 Cor. 1: 24b.

Afscheid van:

Gransbergen: J. E. Bos. Tekst: Ps. 126: 6.

Gouderak: M. B. Verkerk. Tekst: Hab. 3: 2.

Leerdam: Ph. Vreugdenhil. Tekst: 2 Cor. 6: 1.

„De Reformatie” is door zijn
grote oplage HET blad voor
FAMILIE-ADVERTENTIËN.
Onze Geref. kringen ge-
lieven daarmede te rekenen.

VACANTIE.

Wegens ziekte tegen vermin-
derden prijs ter overname aan-
geboden de huur van een gemeubi-
leerd havenhuis te Zandvoort, ge-
durende de maand Augustus. De
woning bevat huiskamer met
balcon, 2 slaapkamers met bal-
con, elk met tweepersoons ledi-
kant, 1 slaapkamer met 1 een-
persoons en 1 slaapkamer met
2 eenpersoons ledikanten; voorts
keuken, 6 kasten, moderne W.C.,
gas en elektrisch licht.

Brieven onder motto „Vacantie”
aan 't Bureau van dit Blad.

GLAS IN LOOD.

Geschilderd en gebrand Glas.

J. BROERE - ROTTERDAM

Opgericht 1898

DIJKSTRAAT 115 - 117 - 119

Telefoon 2407.

?? WAAROM ??

GEEN ADVERTENTIE VAN U
OP DEZE PLAATS?

Uw succes ware verzekerd!!

Uitgave van
OOSTERBAAN & LE COINTRE
Goes

J. C. WIRTZ Cz.
BEKNOPT OVERZICHT
DER KERKGESCHIEDENIS.

VIERDE vermeerdeerde druk.

Prijs 40 cts.

N.V. „REFORM” - Groningen
Dir.: E. BOERMA
Heerestraat 58 - Telef. 755

DAMES- EN HEEREN-
KLEEDING naar Maat.

Parochie-indeeling of Kerkplitsing

Een woord over den toestand en de
toekomst der Kerk in de groote steden

DOOR

Ds C. LINDEBOOM

Pred. bij de Geref. Kerk te Amsterdam.

Prijs f 0.35.

Uitgevers: OOSTERBAAN & LE COINTRE - GOES.

GEEN ADVERTENTIE

in „DE REFORMATIE” blijft zonder resultaat,
omdat zij door DUIZENDEN wordt gelezen!!

VERSCHEENEN IN DE SERIE

VERDIEPING EN BELIJNING
STUDIES OVER OPVOEDING EN ONDERWIJS

TWEDE REEKS

No. 13

Dr A. J. HOVY

HET KIND EN DE VORMING DER
GEESTELIJKE VERMOGENS

f 2.90

Voor intekenaren op de geheele serie ver-
minderde prijs f 2.—

P. NOORDHOFF - GRONINGEN

Uitgave van OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Paedagogiek voor aanstaande en jonge Chr. Onderwijzers.

door W. A. VAN WIJK,

Leerz. aan den Cursus voor de Hoofdsake te Goes.

Prijs (576 blz. gr. 8°) f 8.—

Heeren Leeraren, die bij de opleiding ten opzichte van
het nu zoo vooraanstaande vak **Opvoedkunde** wenschen
gebruik te maken van een werk, dat zowel voor de
nieuwe examens als ook voor de praktijk der opvoeding en
het onderwijs in onze Chr. Scholen groote voldoening
kan schenken, gelieven niet te verzuimen, met dit boek
in allen ernst kennis te maken, en het zoo spoedig
mogelijk op hun lessen in te voeren.

Ook in geen enkele schoolbibliotheek mag dit werk ont-
breken. Elke school behoort een of meer exemplaren ter
beschikking te hebben van het personeel.

Verschenen:

SCHOLENBOW

DOOR E. J. ROTHUIZEN, ARCHITECT
TE ARNHEM.
H. J. KOCKX, ARCHITECT BIJ DE RIJKS-ONDERW.GEBOUWEN
EN K. BRANTS, INSPECTEUR BIJ HET LAGER ONDERWIJS.

Bovenstaand werk is een onmisbaar boek voor
elk SCHOOLBESTUUR, hetwelk bouwplannen
heeft. Dit boek behandelt heel uitvoerig zowel de
gebouwen als de speeltoestellen en het meubilair.

Prijs gebonden in linnen stempelband f 12.50.

VRAAG PROSPECTUS BIJ UW BOEKHANDELAAR OF BIJ DE
UITGEVERS OOSTERBAAN & LE COINTRE TE GOES.

Plaatst uw Familie-Advertentiën in „De Reformatie”

Verschenen:

Onze Verhouding tot het Tooneel

EXTRA-NUMMER VAN „OPGANG”

(CHRISTELIJK TIJDSCHRIFT
VOOR KUNST EN LETTEREN)

door

Drs J. VAN ANDEL, S. ANEMA, Drs D. M. J. P. CH. BREEBAARD,
H. BURGER, Drs W. E. ESCHERS, Dr S. ERINGA, ERNST GROENVELD,
Dr J. H. GUNNING J.Hzn, Prof. Dr J. H. GUNNING Wzn, Dr A.E.
DE HARTOG, M. M. HAVELAAR VAN BEEK, CALKOE, A. VAN HOO,
STRATEN SCHOUW, Dr B. A. KNOPPE, Prof. Dr G. VAN DER LINDEN,
Drs P. MINDERAA, Dr H. T. OERMAN, Dr JAC. PETRI, Dr K.
SCHILDER, Dr J. G. UBBINK, Dr J. VAN DER VALK, J. M. WESTERHOF,
WIRTZ.

Naar aanleiding van de onrust, welke gewekt is door de opvoering
van „Saul en David” in de Stadschouwburg te Amsterdam
door studenten van de Vrije Universiteit, heeft de redactie van
„Opgang” aan een aantal leidende figuren in Christelijk Nederland
een gedocumenteerd antwoord verzocht op de volgende vragen:

1a. Hoe denkt U over het tooneel en over tooneelliteratuur
als kunstuiting?
2a. Acht U schouwburgbezoek door Christenen al of niet we-
schelijk, toegestaan of verboden?
3a. Wat is Uwe meening over wat we zouden kunnen noemen
de voorbereiding voor het „echte” tooneel, zooals het in
studeeren van samenspraken enz.?

De ingekomen bijdragen zijn neergelegd in bovengenoemd ge-
schrift. Het behoeft geen betoog, dat hiermede verkregen is
een buitengewoon waardevolle en veelzijdige voorlichting be-
treffende deze voor den Christen toch ongetwijfeld belangrijke
kwestie.

Het is over DIT onderwerp DE brochure!

Wie zich een goed functionerende meening wil vormen en wel-
kennis van zaken wil oordeelen, kan haar niet ontberen.

De omvang is 80 bladzijden, royaal formaat.

De prijs bedraagt f 1.25.

Alom bij den boekhandel verkrijgbaar, alsmede rechtstreeks bij
den Uitgever

A. G. SCHOONDERBEEK, LAREN (N.-H.)

IN ELK HUIS EEN ORGEL!

GANZEVOORT'S ORGELHANDEL - ZWOLLE

heeft steeds in voorraad een groote keuze

AMERIKAANSCH EN DUITSCHE ORGELS

Reuren - Verhuuren - Repareeren - Termijnsbetaling

Verschenen:

ZENDINGSLIEDEREN

verzameld door een onderwijzer v. eener Kinderzendingsschool.

Dit bundeltje bevat 38 Zendingssliederen, op daarbij
aangegeven, alom bekende wijzen, te zingen door kinde-
ren en grooteren. Te gebruiken zowel op kinderzending-
scholen als op andere zendingssamenkomsten.

Prijs f 0.35; bij minstens 50 ex. f 0.20 per ex.

GOES.

OOSTERBAAN & LE COINTRE.

Mede v.
C.
Arb.
Moer
Tilbe

Prof. Dr

INHOUD: B
en Lied
Kuyper
barings-
vraag.

AAN ONZ
Tot nader
gecorrespon
ter plaatsin

Het pre
spilst zich
baring Ge
heid? Is
ethisch
In het
beginsel A
ken, de t
met dit
den pers
vattingen
in mijn b
te bespre
het ethis
gewicht
we, dat
ringen en
den cirke
De lijne
nig uiteen
haar ver
Hoe na
is blijkt
van Ds B
is ethisch
Ds Hoe
dat zij
dat zij
door de
de oogen
heerlijk
beginnen
Bijbel G
H. Schrik
Terech
weer in
die het
achtergre
de steeds
en hij iec
schelijke
Uitgan
sel de g
uitdruk
heersche
den. Ma
levensme
anders d
netjes, w
deelt Zic

De lijne
nig uiteen
haar ver

Hoe na
is blijkt
van Ds B
is ethisch

Ds Hoe
dat zij
dat zij

door de
de oogen
heerlijk

beginnen
Bijbel G
H. Schrik

Terech
weer in
die het

achtergre
de steeds
en hij iec

schelijke
Uitgan
sel de g

uitdruk
heersche
den. Ma

levensme
anders d
netjes, w

deelt Zic

Met op
de baan
en wede

hammer
spreking
dezer ar

sche per
ginzel se

3. Zie
„Heraul”
rieling.

3e begins
De Ethic
Christus.
3. Dr